

دیدگاه آیت‌ا مکارم درباره وحدت اسلامی

آیت‌ا مکارم شیرازی (متولد 1305) صاحب آثار متعددی در حوزه فکر اسلامی است. برخی از آثار مهم او عبارتند از: تفسیر نمونه، آیات اخلاقی، قرآن و آخرین پیامبر، تفسیر به رأی، معاد و جهان پس از مرگ، انگیزه پیدایش مذاهب و پیام قرآن. در این نوشته به بررسی دیدگاه های تقریبی و وحدت گرایانه آیت‌ا مکارم شیرازی پرداخته شده است. هدف از این بررسی آشنایی با خدمات بی وقفه این دانشمند بزرگ اسلامی در راستای تقریب و وحدت امت اسلامی است. ایشان در آثار و سخنرانی های خود همواره قرآن را حلقه اتصال و وحدت امت اسلامی دانسته و کوشیده است با استفاده از آیات قرآن، ضرورت این امر را روشن ساخته و خطرات اختلاف و افتراق امت اسلامی را نشان دهد. مهمترین راهکارهای تحقق وحدت اسلامی از دیدگاه ایشان: شناخت مذاهب اسلامی از افکار و عقاید یکدیگر، آگاهی از توطئه دشمنان، بازگشت به قرآن، عدم توهین به مقدسات مذاهب اسلامی، کنار گذاشتن تعصبات جاهلانه، مقابله با خطرات گروههای تروریستی-تکفیری، بهرهمندی از فرصت عظیم حج و وحدت علمای فریقین هستند. در این میان، فتاوی وحدت بخش ایشان، به عنوان گامی عملی در تحقق این امر نمود بیشتری دارد.

آیت‌ا مکارم شیرازی دارای تألیفات متعدد در موضوعات مختلف می باشد. وی در این تألیفات، بارها به مسئله وحدت و همگرایی امت اسلامی توجه نموده و ضمن بیان ضرورت و اهمیت آن، به ذکر علل و عوامل

تفرقه و از هم گسیختگی امت اسلامی پرداخته و راهکارهایی را به منظور رهایی از این مشکل ارائه نموده است.

در کتاب «اخلاق اسلامی در نهج البلاغه» ضمن سرزنش مسلمانان به جهت دوری از قرآن و عدم توجه به دستورات وحدت آفرینش، علت حرکت قهقرایی امت اسلامی و پیشی گرفتن دشمنان بر آنها را متروک ماندن قرآن دانسته و می‌گوید: «مسلمانان با رها کردن قرآن و پشت نمودن به آن، خود را از عزّت به ذلّت و از پیشرفت به واماندگی کشانده و موجبات تفرقه میان امت اسلامی و تسلط بیگانگان بر خود را با دست خود فراهم نموده‌اند». در ادامه با ذکر مثالی زیبا، وضعیت کنونی مسلمانان در دوری از قرآن را این چنین ترسیم می‌کند: «ما با دست خود پایگاه مطمئن ایمان را برای خود خراب کردیم و به آنچه باعث اتحاد و وحدت ما بود، پشت پا زدیم و گویا دشمنان ما از آن استقبال کردند، گویا قرآن برای دشمنان ما نازل شده بود که ندای وحدت آن را شنیدند و در برابر ما همگی جبهه گرفتند و در نتیجه ما را به خاک سیاه نشانند، آنها که با شعار همیشه زنده تاریخ که هرگز کهنه نمی‌شود، یعنی «تفرقه انداز و حکومت کن» ممالک اسلامی را دچار تشتت کردند، آنها کردند آنچه که کردند و ما هنوز خوابیم!».

آیت ۱۱ مکارم شیرازی مشکلات عمده جهان اسلام را عدم اتحاد و همدلی، نشاختن دوست و دشمن، و نداشتن وسایل ارتباط جمعی قوی و فراگیر دانسته که همه اینها وضعیت اسفبار کنونی را برای مسلمانان به بار آورده است، به گونه ای که امت اسلام در هیچ دوره‌ای شاهد وضعیتی خطرناک‌تر از وضعیت کنونی نبوده است. امروز امت اسلامی با تفرقه دشمن را بر خود مسلط ساخته و به جای برادری و اتحاد که شعار اسلام و قرآن است، به برادرکشی و خونریزی و تکفیر یکدیگر روی آورده اند، به طوری که حتی عده‌ای برای از بین بردن دیگری، دست در دست دشمنان می‌گذارند. این همان سیاست دشمنان است که مسلمانان را به جان هم بیاندازند و خود کنار بنشینند.

تجلی وحدت در فتاوی آیت ۱۱ مکارم شیرازی

1. شرکت در نماز جماعت اهل سنت: براساس فتاوی مکارم شیرازی شرکت در نماز جماعت اهل سنت، بر طبق روایات معصومان (ع) مستحب بوده، بلکه راهی برای تقویت صفوف مسلمانان در برابر دشمنان است.

2. عدم توهین به مقدسات مذاهب اسلامی: مکارم شیرازی ضمن ضروری دانستن پرهیز از کارهایی که موجب تفرقه صفوف و ایجاد شکاف بین مسلمانان می‌شود و حرام دانستن این اعمال، می‌گوید: «بارها این مطلب را گفته‌ام که اهانت به مقدسات دیگران نباید باشد؛ این را به صورت فتوا نوشته‌ام، ولی باز

میبینیم که برخی می آیند و لعن و تعابیر بدی در این عرصه به کار می برند».

راهکارهای آیت ا¹ مکارم شیرازی برای اتحاد و انسجام اسلامی

1. شناخت ریشه اختلافات و زدودن آن: مهمترین عوامل تفرقه و اختلاف از نگاه مکارم شیرازی عبارت است از: الف) عدم شناخت مذاهب اسلامی از یکدیگر؛ ب) توطئه دشمنان؛ ج) دوری از قرآن؛ د) تعصبات جاهلانه.

2. وحدت علمای فریقین: علما و فرهیختگان مذاهب مختلف اسلامی، مهمترین تأثیر را در تحکیم پایه های وحدت و انسجام اسلامی بر عهده دارند و در واقع سکان کشتی وحدت در دستان آنها است. در همین راستا آیت ا¹ مکارم شیرازی در جایی ضمن مهم دانستن مسئله تقریب و همگرایی اسلامی، سیره علمای گذشته در این زمینه را یاد آور شده و می گوید: «البته قبل از زمان آیت ا¹ العظمی بروجردی حرکت های تقریبی وجود داشته است، از جمله کتبی که مرحوم شیخ طوسی نوشته است، یا نوشته های مرحوم سید مرتضی و دیگر علما و بزرگان». او در ادامه ادبیات حاکم بر این کتاب ها را ادبیات تقریبی می داند.

3. گنگره عظیم حج و آثار و برکات آن برای اتحاد و انسجام اسلامی: آیت ا¹ مکارم شیرازی حج را فرصتی استثنایی برای جهان اسلام دانسته است که امت اسلامی می توانند با برنامه ریزی صحیح و بهره‌مندی از ابعاد و آثار مختلف آن، علاوه بر تحکیم پایه های دین و تقویت وحدت صفوف مسلمانان، عزت و عظمت خود را افزایش داده و بر دشمنان غلبه یابند. وی همچنین به حضور شخصیت های بزرگ علمی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جهان اسلام در این گردهمایی عظیم اشاره کرده و بیان می دارد: «متفکران اسلام که طبعاً در اجتماع مزبور شرکت خواهند داشت، می توانند آخرین تحولات اوضاع جهان اسلام را مورد بررسی قرار دهند و پس از گردآوری اطلاعات دقیق و تبادل نظر، در بهبود وضع مسلمانان بکوشند».

خلاصه آنکه آیت ا¹ مکارم شیرازی صرف سخن گفتن از وحدت را چاره کار ندانسته و راهکار عملی وحدت را در ارتباط و آشنایی علمای فریقین با یکدیگر دانسته است که از نظر ایشان، این مهم با برگزاری کنفرانس ها و همچنین استفاده از ظرفیت وحدت آفرین حج محقق خواهد شد.

منبع: سایت دفتر تقریب مذاهب اسلامی به نقل از مقاله دیدگاه آیت ا¹ مکارم شیرازی درباره وحدت اسلامی، فصلنامه علمی-ترویجی مطالعات تقریبی مذاهب اسلامی (فروغ وحدت)، شماره 38، 1393، صص 31-18.

